

Ана МАТИЋ*

ВИЗУЕЛНО ОГЛЕДАЊЕ – ПОЗИЦИЈА ЦРНА ГОРА

Универзална декларација Унеска о културној разноликости, у члану 7 – Културно наслеђе, извор креативности, каже: *Свака креативност и оштрице из културних традиција, али се шири у контакту са другим. Зато културно наслеђе у свим облицима треба да се сачува, да му се да значај, да се пренесе на будуће генерације у својству сведочења о искуству и људским стремљењима, како би се ишхрањивала креативност у свој својој разноликости и развијао прави дијалог између култура.*

Закон о државним симболима и дану државности Црне Горе (сл. 1) јасно дефинише и прецизира изглед и правила употребе државних симбола (грб, застава, химна...). Поставља се питање – колико се јасно и прецизно саме државне и јавне институције придржавају овог Закона, и ко је задужен за његово спровођење. У наредном излагању фокусираћу се на примену овог Закона на визуелне елементе – грб и заставу.

Протеклих година били смо сведоци разних примена грба и заставе у непримерним облицима, и када је сам Закон у питању, и када су у питању основни постулати неписаних правила визуелне културе. Влада Црне Горе донекле је стандардизовала употребу грба у званичним натписима институција, мада и ту имамо приличан број варијација односа грба и самог исписа, јер није направљена књига графичких стандарда која би служила свима и помогла да се спроводи правилна примена. Остале јавне институције и приватни сектор очигледно нису довољно упућене у ове стандарде и постојећи Закон, те имамо прилике да грб и заставу видимо у разним непримерним облицима.

Наручилац-власник, тј. носилац, овде треба да има свест о „проблеми” употребе државних симбола. Да не говорим о томе ко је аутор оваквих идејних решења, тј. апликација, јер су све, само не идејна. А Закон је

* Ана Матић, доцент на ФЛУ, Цетиње

Član 9

Na Grbu i Zastavi **nije dozvoljeno** ništa ispravljati, dodavati ili mijenjati.

Izuzetno, ako je to posebnim propisima utvrđeno, Grb i Zastava mogu se upotrijebiti kao sastavni dio drugih amblema, odnosno znakova **državnih organa i drugih institucija**.

Član 10

Grb i Zastava ne mogu se upotrijebiti kao robni ili uslužni žig, uzorak ili model, **niti kao bilo koji drugi znak** za obilježavanje roba ili usluga.

Сл. 1

ту врло прецизан (прочитајте чланове 7-20 Закона, а посебно члан 29, који се односи на казнене одредбе).

Члан 10 овог Закона каже: *Грб и Застава не могу се уipotријeбити као робни или услужни жиg, узорак или модел, нији као било који груђи знак за обиљежавање роба или услуга.*

Евидентна је присутност великог броја сувенирске и пословне галантерије, коју бисмо пре могли категорисати као кич, а не као прикладан поклон са елементима државности и националног идентитета, где је као неизбежни мотив аплициран грб Црне Горе, а неретко и застава.

Ко приоизводи ове неприкладне производе, ко одобрава, а посебно, из ког се буџета издваја новац за куповину истих када су државне и јавне институције у питању. Примера је такође безброј, не бих посебно набрајала, присетите се сами.

Они који то производе можда немају свест да је то неприкладно и нису упућени да крше Закон, зато је велика одговорност на Владиним институцијама, пре свега, мислим на Министарство културе, спорта и медија и Министарство правде. Такође, сматрам да је Црногорска академија наука и умјетности адреса са које може да потекне *иницијатива – ајел* да се овом не тако безазленом проблему посвети пажња, и пронађе начин који би ублажио и на крају спречио ову појаву.

Сл. 2

Још једна врло симптоматична ствар у овом домену, а која није обухваћена Законом, јесте употреба, тј. злоупотреба контура карте-мапе Црне Горе (сл. 2, 3). Ствар је овде много другачија, Закон не штити „карту” и разне облике њених употребних варијација и деформација током неправилног прецртавања. Тако, неретко имамо случај да на неком заштитном знаку та карта личи на све осим на карту Црне Горе. Да не улазим у анализу тих знакова с аспекта савремених графичких комуникација. Примера је такође невероватно много, а једини начин да се ово ублажи је непрестани ангажман свих државних институција, медија, стручњака и појединаца на пољу едукације о истом.

Могли смо наћи оправдање или, ближе речено, толерисати овакве појаве до 2006. године, у периоду обнове црногорске државности и националног освешћења. Све је то био део једног логичног националног фолклора, и свакако је било неизбежно. Али данас, 2008. године, заиста је време да се позабавимо сопственим идентитетом и поштовањем истог, а први корак био би поштовање сопствених државних симбола. Ако ми то не радимо, како можемо ишта да очекујемо од других.

На путу Европских интеграција и придруживања, за који се определила Црна Гора, јако је важно редуковати ову примену, јер на први поглед карта Црне Горе (сл. 4, 5) (и сви њени облици) има скоро идентичан облик са картом Косова, те прича о препознатљивости, различитости, културном идентитету и националним, тј. културним симболима не би треба-

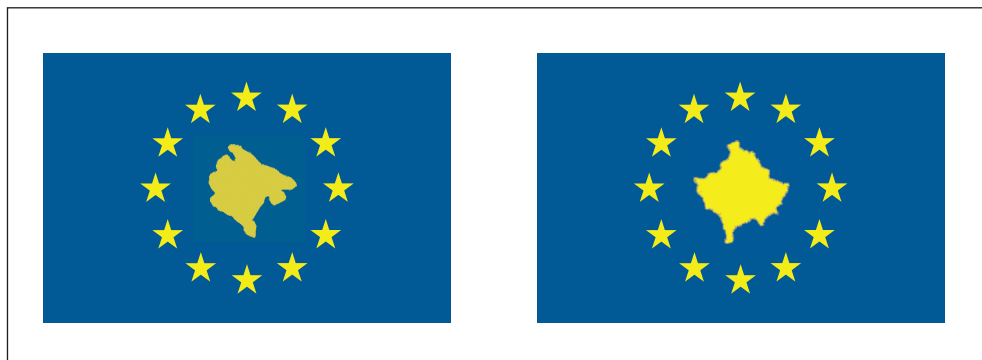
Сл. 3

ло да се гради и промовише овом симболиком, већ треба да се заснива на другим, квалитативно утемељеним симболима културне баштине и црногорског производа уопште.

Ако желимо да изградимо себе на том путу „брисања граница”, онда карту оставимо картографима и географима, и поштујмо сопствени Закон, а покажимо свету шта је истински наша културна баштина, продајмо им наш туристички производ *Made in Montenegro*, како бисмо будућим ге-

Сл. 4

Сл. 5

нерацијама оставили достојну грађу за даљу креативну надградњу у свој својој културној разноликости.

ANA MATIĆ

VISUAL INTERPRETATIONS – THE STATUS OF MONTENEGRO

Summary

The Law on the state symbols and the statehood day of Montenegro (– clearly defines and precisely declares the form and rules for the usage of state symbols (coat-of-arms, flag, anthem...))

During past years, we witnessed the display of a variety of inappropriate forms of the coat-of-arms and the flag, both in terms of disobeying the Law and in terms of infringing upon the basic postulates of the unwritten rules of visual culture. It is evident that there are a large number of souvenirs and fancy goods, which are categorized as kitsch rather than as suitable presents with elements of state and national identity, and the unavoidable motif is the coat-of-arms although the flag is not rare.

One more symptomatic thing within this sphere and which is not covered by the law is the usage, in fact the abuse, of contours of the „map of Montenegro”, issue is much. The law doesn't protect the map and its various forms of usage and deformations during the incorrect copying.

In the process of European integration and joining, which Montenegro has adopted, it is very important to reduce this usage

If we want to develop ourselves on that road of erasing borders then it is better to leave the map to the cartographers and geographers, to respect our own law, to show the world our real cultural heritage by selling them our tourist products „made in Montenegro”. In that way, we will leave our future generations with a solid foundation for further creative building within all their cultural diversity.

Слободан Словинић: „Le Corps 239”, уље, платно, 50 x 35 cm, 2008.